

EUGEN KESSLER, ERIKA GÁL

Săpăturile arheologice și paleontologice organizate pe teritoriul Banatului (județele Caraș-Severin și Timiș) au scos la iveală și un material relativ bogat de resturi scheletice aviene, având o vârstă cuprinsă între würmianul și epoca romană.

O parte din aceste materiale au făcut deja obiectul unor lucrări publicate în anii trecuți și astfel în cazul lor ne vom rezuma doar la repetarea listelor de specii și ne vom ocupa mai larg de cele identificate în ultimul timp. Este cazul materialelor de la Băile Herculane și de la Porțile de Fier (Cazanele Mari). (KESSLER, E., 1974, 82, 86, 88); FISCHER, K. & STEPHAN, B., 77).

Cercetările arheologice desfășurate în Peștera Hoților din Băile Herculane (județul Caraș-Severin) sub conducerea arheologilor V. BORONEANT și A. PĂUNESCU (Inst. de Arheologie București) în deceniile trecute au furnizat și multe piese scheletice de păsări din intervalul WÜRMI III - cardiglaciuar, care în majoritatea aparțineau unor păsări de talie mică și indică proveniența din ingluvii de bufnițe. Lista de specii cuprindea următorii taxoni: *Falco tinnunculus*, *Tringa sp.*, *Hirundo rustica*, *Pyrrocorax graculus*, *Turdus viscivorus*, *Anthus trivialis*.

Tot de vârsta pleistocenă superioară este cubitusul de *Gyps fulvus* descoperit într-una din peșterile Cheilor Nerei, în 1985 apropierea comunei Sasca Română (județul Caraș-Severin).

În urma campaniei de salvare între anii 1964-72 efectuată în Defileul Dunării în peșterile amenințate de a fi inundate de apa lacului de acumulare, printre altele au fost descoperite și numeroase piese scheletice de păsări în peșterile: Cuina Turcului, Gaura Chindiei II și Climente. Ele provin din sedimente de vârstă tardiglaciuară respectiv de holocen târziu (epoca de fier, tip Halstätt). Materialul provenind de la macro și micromamifere din aceste sedimente a fost determinat de către DR. ALEXANDRA BOLOMEY (Muzeul Național de Istorie) și DR. ELENA TERZEA (Inst. de Speologie "Emil Racoviță" București) în 1970 resp. 1979. Materialul de păsări a fost identificat și publicat de E. KESSLER (1974) și de către K. FISHER și B. STEPHAN din Germania (1977) și cuprinde următoarele specii: *Gavia stellata*, *Pelecanus sp.*, *Cygnus sp.*, *Mergus*

serrator, M. merganser, Gyps fulvus, Aquila chrysaetos, Tetrao urogallus, Lyrurus tetrax, Alectoris graeca, Bubo bubo, Picus viridis, Sturnus vulgaris, Fringilla sp. indet.; Corvus corax, C. monedula, C. frugilegus, Pica pica, Nucifraga caryocatactes, Pyrrhocorax graculus; (KESSLER, 1974); Phalacrocorax caro, Pelecanus sp., Anas platyrhynchos, Aythya fuligula, Bucephala clangula, Columba palumbus, Strix uralensis, Corvus monedula (FISCHER&STEPHAN, 1977).

Sedimentul din Gaura Chindiei II (de vârstă halstättiană) a cuprins - alături de amfibieni, reptile și micromamifere - și piesele aparținând următoarelor specii: **Anas crecca, Bucephala clangula, Asio flammeus, Strix aluco, Dendrocopos medius, D. major, Apus apus, Turdus philomelos, T. merula, Riparia riparia, Motacilla alba, Fringilla coelebs, Carduelis carduelis.** Sedimentul din Peștera Climente este mai vechi (între mustertianul final și holocenul târziu) și a cuprins următoarele materiale aparținând speciilor: **Lyrurus tetrax, Lagopus mutus, Galinula chloropus, Corvus corax, Pyrrhocorax graculus, Fringilla coelebs** (ambele liste din KESSLER 1982, 86).

Săpăturile arheologice organizate de către Muzeul Banatului din Timișoara și de Muzeul Județean din Reșița în siturile arheologice de pe teritoriul Banatului au furnizat și piese scheletice de păsări provenite din resturi menajere, având o vârstă neolitică (Parța, Cladova și Liubovca-Gornița), de epoca fierului (Remetea Mare) respectiv din epoca romană (Gornea și Pojejena). Materialul osteologic ne-a fost pus la dispoziția spre determinare de către dr. ALEXANDRA BOLOMEY și de GEORGETA EL SUSI (Muz. Jud. Reșița). Le mulțumim și pe această cale.

Materialul cel mai bogat provine din stațiunea neolitică (Cultura Vinča) de la Parța (comuna Șag, județul Timiș) cu 21 piese din care au fost identificate speciile: **Ciconia ciconia, Platalea leucordia, Cygnus olor, Anser anser, Branta leucopsis, Anas platyrhynchos, Accipiter gentilis, Gallus gallus, Otis tarda și Asio flammeus.**

Stațiunea neolitică de la Cladova, comuna Bethausen, județul Timiș a furnizat doar două piese aparținând cocoșului de mesteacăn: **Lyrurus tetrax.**

Tot nivelului de cultură Vinča aparțin și piesele din stațiunea neolitică de la Liubovca-Gornița (județul Caraș-Severin), cu speciile: **Anas crecca, Gallus gallus și Columbia palumbus.**

Materialul de la Remetea Mare (județul Timiș) aparține epocii de fier timpuriu (Halstät) și cuprinde doar patru piese, de la speciile **Anser anser, Circus aeruginosus și Gallus gallus.**

Două materiale provin din epoca romană: Gornea - ferma romană (județul Caraș-Severin) și Pojejena - castru roman (tot județul Caraș-Severin) cu **Strix aluco** respectiv **Anser anser și Gallus gallus.**

Parcurgând listele de specii prezentate mai sus putem constata că din cele 11 locuri fosilifere au fost identificate 56 de specii din aproape 200 de piese. Este o listă foarte bogată la un număr relativ mic de case și de locuri fosilifere.

Sunt reprezentate pe listă specii din 14 ordine și 25 de familii, printre ele și unele dispărute din avifauna actuală a țării (**Lagopus mutus**, **Pyrrhocorax graculus**), aflate pe cale de dispariție (**Gyps fulvus**, **Lyrurus tetrix**, **Otis tarda**), cunoscute doar din zona studiată (**Alectoris graeca**) respectiv foarte rar semnalate din avifauna fosilă și subfosilă a României: **Platalea leucorodia**, **Branta leucopsis**, **Bucephala clangula**, **Mergus merganser**, **Mergus serrator**, **Aythya fuligula**, **Aquila chrysaetos**, **Circus aeruginosus**, **Galinula chloropus**, **Columba palumbus**, **Bubo bubo**, **Strix uralensis**, **Apus apus**, **Riparia riparia**.

Deși predomină elementele din mediul acvatic, sunt reprezentate și cele de pădure, de stepă, precum și specii răpitoare de zi și de noapte, reflectând fidel marea varietate de relief și de biotopuri ecologice existente în această parte a țării.

THE FOSSIL AND BIRDREMAINS FROM BANAT

Summary

The archaeological and palaeontological reserches made in Banat furnished approximately 200 fossil and subfossil birdremains from the Upper Pleistecene-Roman Age period.

There were identified 56 species which belong to 25 families and 14 orders from 11 localities.

The Hoților Cave from Băile Herculane is Upper Pleistecene age and it furnished 6 (six) species, and the cave from Cheile Nerei about the same age provided 1 (one) species.

The Cuina Turcului Cave and the Cimente Cave from Cazane furnished 26 (twenty six) and 6 (six) species.

The remains from Parța, Cladova and Liubova-Gornița are Neolite Age and they provided 10 (ten), 1 (one) and 3 (three) species.

The remains from Gaura Chindiei and from Remetea Mare are Fire Age and they furnished 13 (thirteen) and 3 (three) species.

The remains from Gornea and Pojejena are Roman Age and they provided 1 (one) and 2 (two) species.

The rich and varied species list shows the ecological and surface-diversity of this area.

BIBLIOGRAFIA

- FISCHER, K., STEPHAN, B., (1977) - Vogelknochenfunde aus quartären Ablarungen Südvestrumäniens - Mitt. Zool. Mus. Berlin, 53 (1): 80-89
- JURCSÁK, T., KESSLER, E., (1986) - Evoluția avifaunei pe teritoriul României, partea I - Crișia16: 577-615
- KESSLER, E., (1974) - Avifauna postglaciară de la Cuina-Turcului (Cazanele Mari, România) - Tibiscus Șt. naturale p. 113-122
- KESSLER, E., (1982) - Material fosil și subfosile de păsări din Defileul Dunării de la Porțile de Fier - Drobeta, p. 337-339

Adresa autorilor: KESSLER EUGEN
 ERIKA GÁL
 3400 Cluj
 str. Clinicile 5-7
 România.